

Kielitietoisuustehtävä OH3-harjoittelussa

Eija Aalto eija.aalto@jyu.fi &

Josephine Moate josephine.m.moate@jyu.fi

(Kielitietoisuuden polun laadinnassa keskeisesti mukana

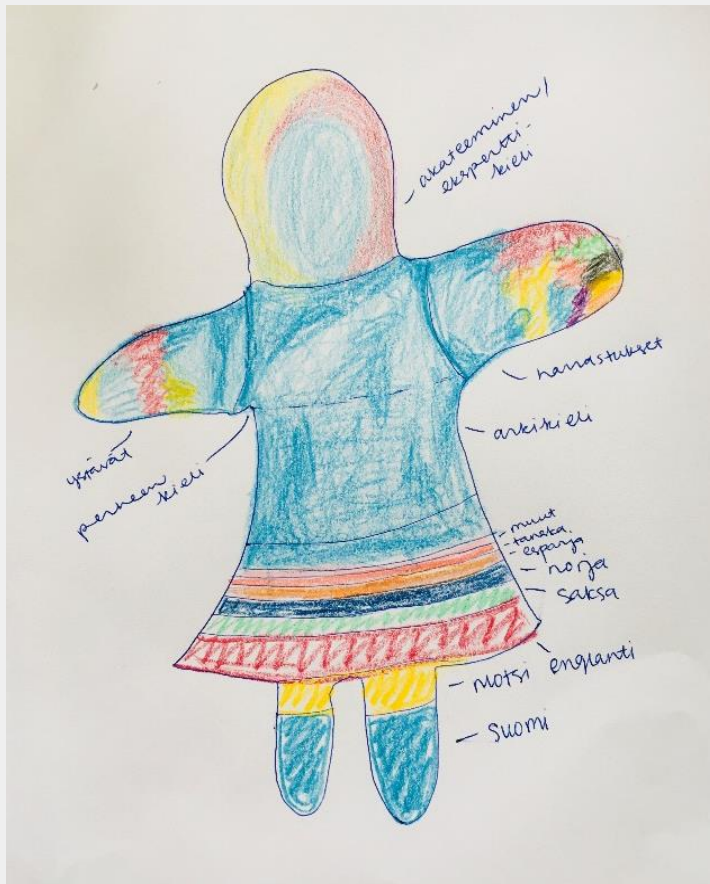
Pauliina Sopanen)

”Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. [...] Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.” (POPS2014:28)

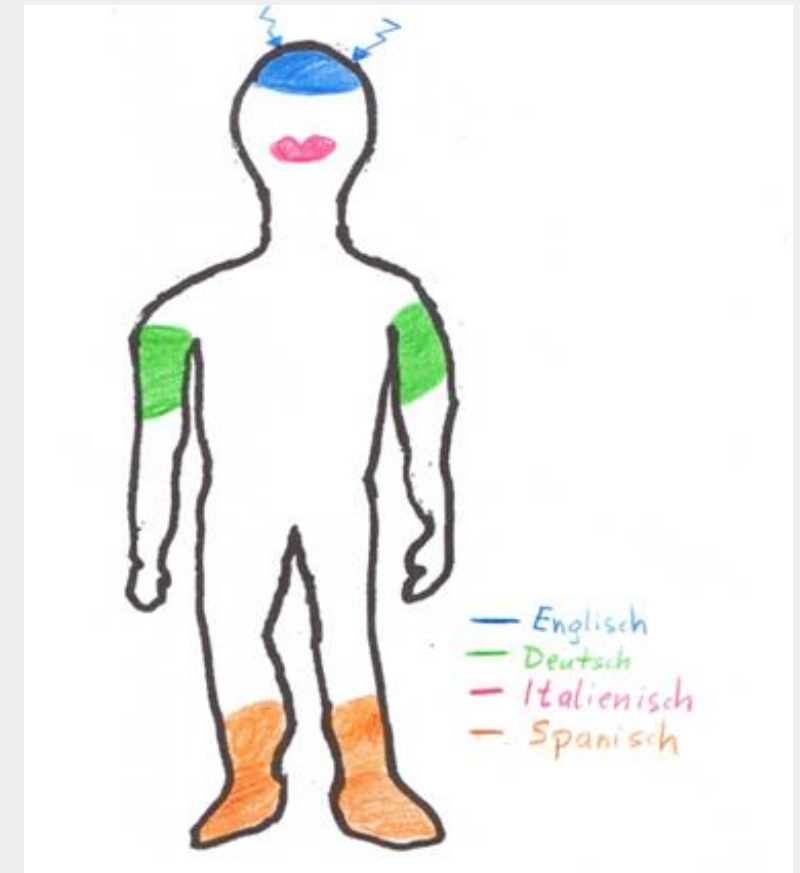
Kielipotretti – Minä kielenkäyttäjänä

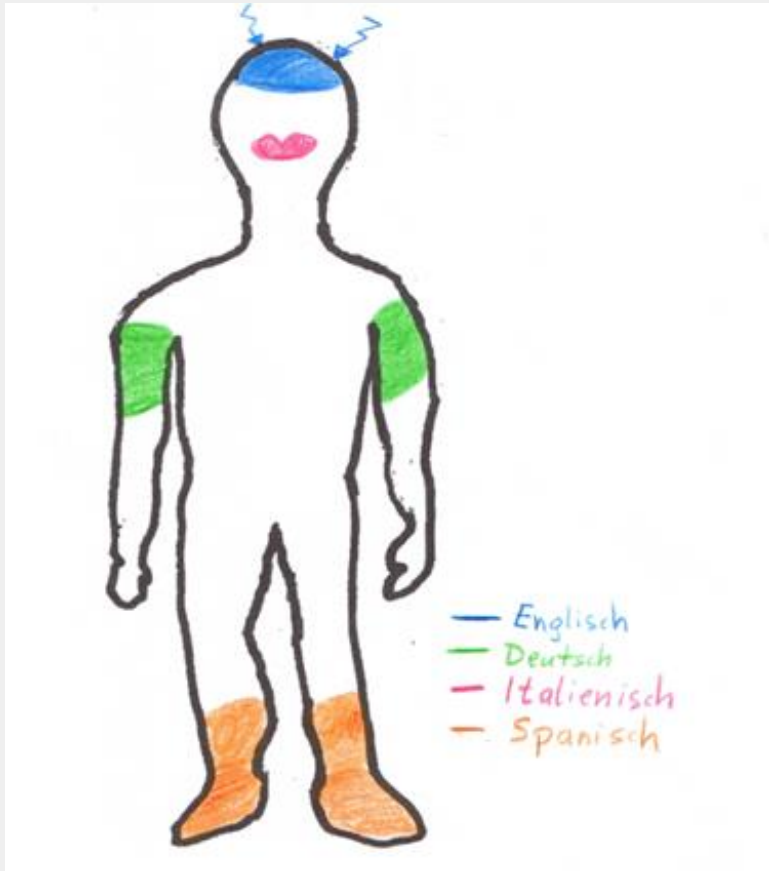
Pauliinan kielipotretti

- Ota esille paperia ja kynä
- Piirrä itsestäsi kuva kielenkäyttäjänä
- Ota huomioon esimerkiksi
  - Osaamasi kielet
  - Muut kielelliset resurssisi (esim. murteet ja pelikielet)
  - Kielen tilanteisuus (miten tietyt kielet liittyvät tiettyihin tilanteisiin tai ihmissuhteisiin)
- Valmistaudu näyttämään kuvasi muille ryhmäläisille

Felixin kielipotretti

English is in my head, because I have to think about it. German is in my arms, because it's my mother tongue and therefore easy. My mouth is Italian, because I like eating spaghetti and my legs are Spanish because I am a Real Madrid fan.

Felix, 11 Jahre

Englisch ist bei mir im Kopf, weil ich bei dieser Sprache etwas nachdenken muss. Deutsch ist bei mir in den Armen, weil das meine Muttersprache ist und daher sehr leicht ist. Mein Mund ist italienisch, weil ich gerne Spaghetti esse und meine Beine sind spanisch, weil ich ein Fan von Real Madrid bin.

Miksi kielitietoisuus?

KIELITAITO

kieli ja
valta

vuorovaikutus

kielen
oppiminen

KULTTUURI

suhteiden
rakentuminen

kielellinen
toiminta

muodot,
äänteet,
rakenteet

kielellinen
tietoisuus

kielen
merkitys
yhteiskunnalle

opettajan
kielitietoisuus

AJATTELU

IDENTITEETTI

oppiaineen
kieli

kielen
merkitys
yksilölle

variantit

KIELIEN ERI
STATUKSET

*kielen
tilanteisuus*

arkikieli

TIEDON
RAKENTUMINEN

koulun kieli

eleet,
liikkeet,
viittomat

MONIKIELISYYS

Kielen merkitys
yhteisölle

kielenkehitys

murteet

MONILUKUTAITO

Kielitietoinen polku Jyväskylän yliopiston luokanopettaja-koulutuksessa

Vuosi
1

Johdanto monialaisiin opintoihin

- tiedostuminen moninaisuudesta koulussa ja kouluympäristön kielimaisemasta
- kieli merkitysten välittäjänä eri oppiaineissa

OH1

- koulun monikielisuuden ja kielitietoisten käytänteiden havainnointi

PROpe Opettajaopiskelijan kasvun kansio

- reflektointi: pedagoginen osaaminen ja vuorovaikutus-osaaminen ja moninaisuuteen liittyvä osaaminen

Vuosi
2

Suomen kielen ja kirjallisuuden monialaiset opinnot

- Kielitietoinen opetus monikielisessä ja -kulttuurisessa ryhmässä: kielitietoisuus työkaluna tasavertaisen osallisuuden tukemisessa

Vuosi
3

Kielipainotteinen monialainen oppimiskokonaisuus (5 op)

- varhennettu kielenopetus ja kielitietoiset oppiaineita integroivat oppimiskokonaisuudet

OH2

- oppilaiden kielitaidon havainnointi luokassa
- kieli osana oppituntia omissa tuntisuunnitelmissa
- **PROpe Opettajaopiskelijan kasvun kansio**

Vuosi
4

OH3

- oppilaiden kielellisten resurssien havainnointi luokassa
- opetustuokio, jossa fokuksessa ryhmän resurssit ja monikielisyys

PROpe Opettajaopiskelijan kasvun kansio

- reflektointi: pedagoginen osaaminen, vuorovaikutus-osaaminen ja moninaisuuteen liittyvä osaaminen

Vuosi
5

OH4

- koulun ja perheiden yhteistyö ja laajempi näkökulma kielitietoisuuteen
- 10 t opetusharjoittelusta varattu kielitietoisuudelle

PROpe Opettajaopiskelijan kasvun kansio

- reflektointi: pedagoginen osaaminen, vuorovaikutus-osaaminen ja moninaisuuteen liittyvä osaaminen

Kielitietoisuustehtävä: kielitietoinen, monikielinen tuokio

Katso alla oleva video ja jäsenä itsellesi, miksi oppilaiden monikielisyyden ja kielellisten resurssien tuntemus on tärkeää opettajalle. Saat videosta myös vinkkejä kielitietoiseen opetustuokioon harjoittelussasi.

Lehtonen, H. (2018). Monikielisyys näkyväksi. Saatavilla:

<https://www.youtube.com/watch?v=EgVwtEZahEY&t=1412s>

OH3-harjoittelun kielitietoisuustehtävä:

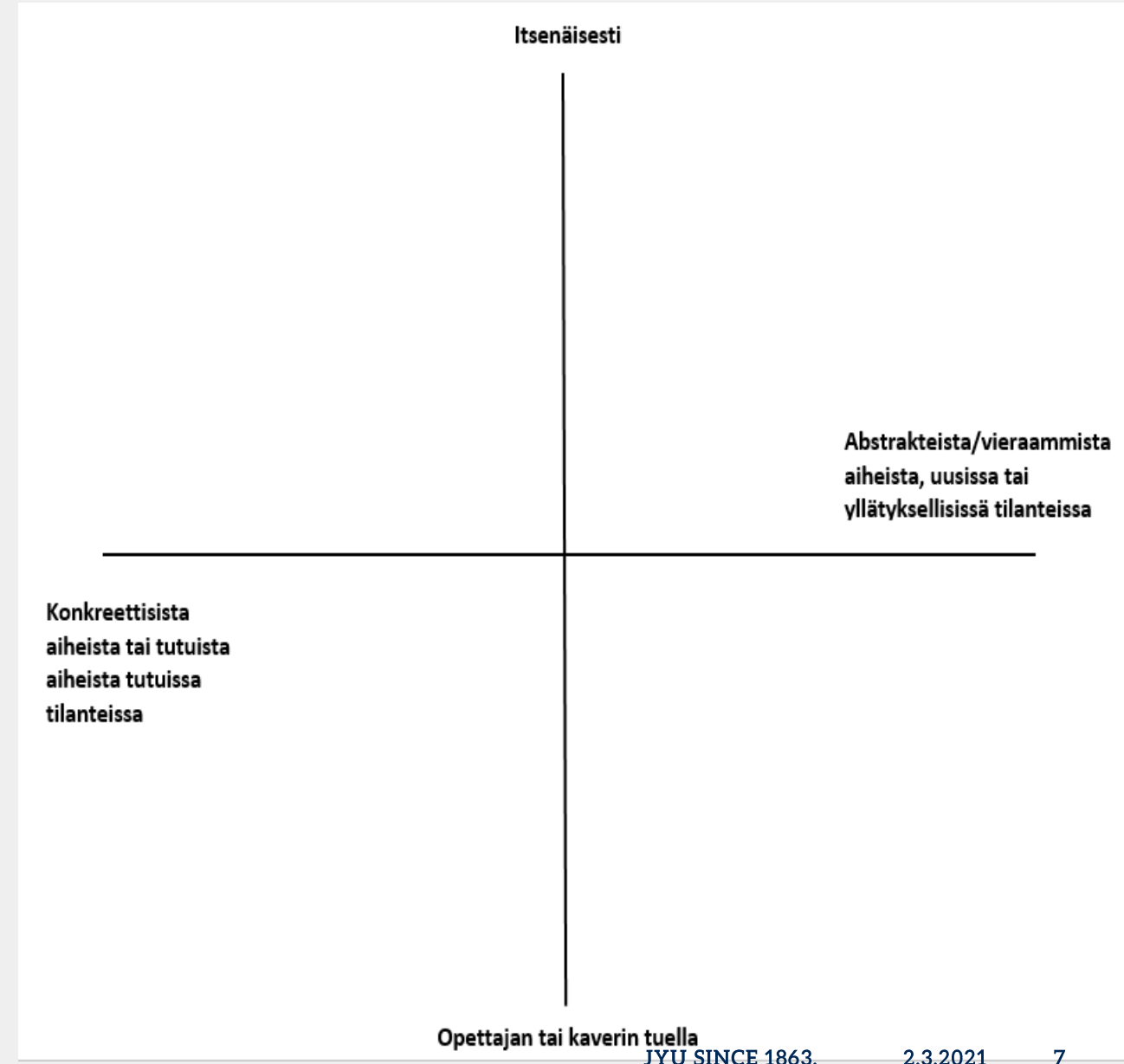
1. Kartoita opetusryhmäsi **lasten kieliresursseja** (mitä kieliä he osaavat /käyttävät /ymmärtävät) keskustelemalla ohjaavan opettajan kanssa ja havainnoimalla oppitunteja. Voit käyttää apuna **kielitaidon nelikenttää** (ks. liite). Pohdi, miten oppilaiden monikielisyyttä voisi saada näkyväksi ja hyödyntää ryhmän toiminnassa.
2. Suunnittele **opetustuokio**, johon sisällytät eri kieliä, murteita tai kielivarieteetteja nostamalla esimerkkejä lasten kokemusmaailmasta (mitä kieliä, murteita tai varieteetteja lapset puhuvat, kuulevat, ymmärtävät) tai tuomalla erikielistä sisältöä opetustuokioon. Ota huomioon ryhmän resurssit. Voit myös käyttää ulkopuolisia kieliresursseja, kuten erikielisiä tekstejä, lauluja, pelejä tai leikkejä tai vaikkapa henkilöitä, jotka osaavat lapsille ennestään tuntemattomia kieliä. Lisäideoita voit löytää alla mainituista lisäresursseista.
3. Toteuta opetustuokio (väh. 1 t), jossa ryhmän resurssit ja monikielisyys ovat osa opetustuokiotasi.

Kielitaidon nelikenttä

- Nelikenttä auttaa sinua havainnoimaan lasten kehittyvää kielitaitoa ja jäsentämään kielitaidon kehittymistä.
- Tärkeintä huomioida, mitä oppilas osaa jo tehdä **itsenäisesti** ja missä taas tarvitsee vielä **tukea**, liittyen sekä **konkreettisiin** ja **abstrakteihin** asioihin
- Miten voit opettajana tukea oppilaita kehittymään näissä taidoissa?
- [Monikielisen oppijan matkassa](https://monikielisenoppijanmatkassa.fi) -sivustolta löydät tarkempia ohjevideoita siitä, miten voit havainnoida oppilaiden osallistumis- ja vuorovaikutustaitoja, lukemisen ymmärtämistä tai puheen ymmärtämistä (ks. linkit)

<https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/miten-taito-kehittyy/>

Kielitaidon nelikentän kuvaimet

Osallistumis- ja vuorovaikutustaidot

- Reagoi luontevasti tilanteisiin ja rakentaa puhettaan edellä sanotun varaan
- Ottaa puheenvuoroja ja pystyy pitämään ne
- Kommentoi ja esittää kysymyksiä
- Ilmaisee tarpeitaan ja tunteitaan
- Kertoo ja kuvailee kokemuksiaan, mielipiteitään ja tapahtumia
- Selittää loogisesti syy-seuraussuhteita
- Antaa ohjeita
- Selviää konfliktitilanteissa
- Kompensoi kielitaitonsa puutteita eri keinoin = käyttää erilaisia resursseja
- Leikittelee kielellä ja keksii omia sanoja
- Pyrkii hyödyntämään oman äidinkielen resursseja

Puheen ymmärtämisen taidot

- Kuuntelee aktiivisesti toisia
- Monitoroi ymmärtämistään ja ilmaisee, jos ei ymmärrä
- Ymmärtää tilanteen ja kontekstin
- Ymmärtää erilaisia kielimuotoja, puhetyylejä ja nopeaakin puhetta
- Ymmärtää ohjeita
- Ymmärtää ydinsisällöt
- Ymmärtää erilaisia irrallisia yksityiskohtia
- Ymmärtää asioiden välisiä suhteita
- Ymmärtää asenteita ja sävyjä (esim. kritiikki, huumori, väheksyntä)

Luetun ymmärtämisen taidot

- Ymmärtää tilanteen ja kontekstin
- Ymmärtää tekstilajin ja tarkoituksen (funktion)
- Ymmärtää tekstin ydinsisällön (esim. faktat, mielipide, tapahtumakulku)
- Ymmärtää erilaisia irrallisia yksityiskohtia
- Ymmärtää koko tekstin yksityiskohtineen
- Ymmärtää asioiden väliset suhteet
- Ymmärtää asenteita ja sävyjä (esim. kritiikki, huumori, väheksyntä)
- Toistaa tekstin sisällön sellaisenaan
- Hyödyntää tekstin sisältöä omassa puheessaan tai kirjoituksessaan
- Ennakoi tekstin kulkua
- Päättelee aktiivisesti merkityksiä

Havainnointia luokkahuoneessa

- **Lasten kieliresurssit**
  - Millaisia erilaisia kielellisiä resursseja lapsilla on? Entä vahvuuksia, taitoja?
  - Mitä kieliä lapset oppivat koulussa ja/tai koulun ulkopuolella?
- **Mietittävää opetusta suunnitellessa**
  - Miten eri kielet näkyvät opetuksessa ja/tai otetaan huomioon?
  - Käytetäänkö erikielisiä aineistoja (esim. laulut, videot) tai sanastoja ja termistöjä?
  - Tuodaanko oppilaiden kotikieliä esiin oppitunneilla?
  - Mahdollistetaanko koulussa oppilaiden kaikkien kieliresurssien käyttö? Miten rohkaistaan käyttämään muita kieliä, esimerkiksi englantia?
  - Murteet, kielten moninaisuus yhteiskunnassa
  - Miten arkikieli ja eri oppiaineiden kielet eroavat toisistaan?

**Kysymyksiä, ajatuksia,
ideoita,
palautetta?**

Laita viestiä:

eija.aalto@jyu.fi

josphine.moate@jyu.fi

Lähteitä ja linkkejä

- Monikielisen oppijan matkassa <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi> – Katso esimerkiksi osiot *Kielitietoinen opetus ja Tiedonalojen kieli*
  - Osallistumisen ja vuorovaikutuksen taidot <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/osallistumisen-ja-vuorovaikutustaidot/>
  - Puheen ymmärtämisen taidot <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/osallistumisen-ja-vuorovaikutustaidot/>
  - Luetun ymmärtämisen taidot <https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/kielitaidon-kehitys-ja-arviointi/luetun-ymmartamisen-taidot/>
- Minästä kiinni ja kielestä koppi -materiaalipaketit: <https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/>
- DivEd – Diversity in education: Kielitietoisia käytänteitä opettajille <https://dived.fi/kielitietoisia-kaytanteita-opettajille/>
- IKI-hankkeen kielitietoisten käytänteiden paketti (luonnos saatavilla Peda.netissä OH3-tilassa)
- Monikielisyys näkyväksi – kielitietoisuutta kaikille: <https://www.oph.fi/fi/opettajille/monikielisyys-nakyvaksi-kielitietoutta-kaikille>
- Language portraits: <https://inouterasmus.wixsite.com/resources/language-portraits>